

Magyar Levelek – Tamási Áron¹

Erdély erdős hegyei között él a magyar népnek egy közössége – szabad szellemű, fortélyos természetű, szívesen kötekedő –, a székelység. Tájszólásos nyelvezete irodalmi eszközzé vált egy fiatal regényíró kezében. Lám, kihajthat a művészet a televény földből, egyesítvén a realizmust a mesék lírájával és a szűz természet varázsával. Ezért is ma Tamási Áron a modern magyar irodalom egyik reménysége.

Írói világában az európai kultúra eredeti humorral ötvöződik, az élet iránti gyermeki kíváncsisággal, de váratlan ötletekkel is: egy nép küzdelmei, örömei, fejeződnek ki benne, egy nehéz életű, eleven szellemű, erőteljes népé. Hivatkozásai sohasem öncélúak: túlmutatnak önmagukon, s a szabad asszociáció játékoságával tárnak fel egy jelképekkel sűrűn átszőtt tájat és a szó legnemesebb értelmében vett hagyományt.

Tamási fő műve kétségkívül az Ábel-trilógia, melynek első része, *Ábel a rengetegben* különösképpen magán viseli ezeket a jegyeket. A kicsi székely kalandos ifjúsága felejthetetlen és igaz képet nyújt – hol szomorút, hol üdítőt – egy fiatalember felnőtté válásáról, egy teljes emberéről, aki eljutott odáig, hogy az egyszerű paraszti életben találja meg a lélek örömét és harmóniáját, legyőzve a rosszat, várva a jót. Gyermektől az aggastyánig, függetlenül kortól vagy társadalmi helyzettől – mindenkit megragad e regény vonzó főhőse – hallatlanul népszerű ez a könyv Magyarországon. Ennek, valamint novelláinak sikere emelte Tamásit a Magyar Akadémia tagjai sorába olyan életkorban, amelyben az írók még a kezdetnél tartanak.

Tamási, a Duna-völgyi népek együttműködésének harcosa, mentes minden sovinizmustól. Művei svájci mentalitást mutatnak, egy ismeretlen társadalom, világ egzotikus bájával.

ANDRÉ PRUDHOMMEAUX (1902–1968) francia író, újságíró. A II. világháború kitérőesekor Svájcba emigrált, ahol főként műfordításból élt. Jó barátságban volt az akkor ott élő fiatal Hubay Miklóssal. Elsőként fordított József Attila-verseket franciára, 1945-ben jelentette meg őket a *Présences* című folyóiratban. Ugyancsak 1945-ben jelent meg a lausanne-i La Guilde du Livre Kiadónál Nagy Péterrel közös munkája, az *Ábel a rengetegben* francia fordítása.

1 Cikk a *Suisse Contemporaine* 1943. szeptemberi számából.

Szép és nehéz téma: az ifjúság inasévei, a felnőtté válás folyamata. Az írók java kedvvel és élvezettel érinti a gyermekkor első éveinek törékeny világát, de nagyon kevésnek sikerült megbirkóznia a „hálátlan korral”.

Pillantsunk vissza keserűség és hamis érzelmesség nélkül életünk tizenötödik évére, erre a vegyes, zavaros korra, ízleljük újra báját és elhagyatottságát, hántsuk le róla a felnőttkor tapasztalatait, elevenítsük fel az akkor megélt s azóta magunkba zárt lényegi pillanatok: a családtól való elszakadást, a férfiúi elhivatottságot és a be sem vallható nyomorúságot; kerüljük el az öncélú gyönyörködtetést – az erotikus képeket is ideértve –, felejtjük az iskolás konvenciót és propagandaképeket: nos, akkor megszületik a könyv, amelyet megszeret az egész világ, s amelyet egyszerre olvas apa és fiú. Ezek azok a csodás jelek, amelyek csak nagy szellemeket és nagy műveket kísérnek.

Stevenson és Kipling a kalandokon, Alain Fournier az álmokon keresztül hat; Rousseau-nak és Tolsztojnak a hitvallása a lényeg; Goethe és Eichendorff az ártatlanság, Dickens a könnyező érzelmesség és a karikatúra keverékének írója. A *Lazarillo de Tormes* a lemeztelenített nyomor regénye, Gorkijnál helyenként ugyanezt érezzük. Hiteltelennek látták néhányan, hogy Lazarillo csak tizenkét éves volt, mikor koldulnia kellett magának és övéinek: azt feleltem, hogy a gyermek megszűnik gyermeknek lenni, amikor rászorul arra, hogy kenyerét megkeresse.

A mi felfogásunk szerinti ifjúság a modern élet vívmánya. A kis Jehan de Saintré és Cherubino nem a szó mai értelmében vett fiatalok. Rómeó 16, Júlia 14 évesen felnőtt, s dédnagyszüleink, ha szegények voltak, tízévesen az istálló vagy a gyár rabszolgái voltak.

Ábel tizenhat évesen erdei magányában a gondolat nyájának pásztora lett. Szeszélyes, különös és ravasz nyáj, amelyből egy-egy jószág bakugrásokkal mindig megszökik. Ez a nyáj minden társasága a rengetegben, ahol az erdőt kell őriznie; van egy kóbor kutyája, egy macska, két tyúk s egy kecske egészíti ki a menaszériát. Miniatűr dzsungel és igazibb, mint a Mauglié. Távol a civilizációtól, nagy magányosságban. És micsoda felelősség nyugszik rajta!